

POSTANOWIENIE

Dnia 26 kwietnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania B. Ł.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Z.
o umorzenie należności z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 26 kwietnia 2016 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 8 stycznia 2015 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od B. Ł. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Z. kwotę 1200 zł (tysiąc dwieście złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Ubezpieczony B. Ł. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 8 stycznia 2015 r.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. c w związku z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027 ze zm.) w związku z art. 14 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r., o swobodzie działalności gospodarczej (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 584 ze zm.) w związku z art. 65 pkt 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, przez ich

niezastosowanie, tj. niedokonanie założenia, że o braku podlegania obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego na podstawie tych przepisów, po zarejestrowaniu pozarolniczej działalności gospodarczej, może świadczyć brak faktycznego prowadzenia takiej działalności; wadliwe ustalenie, że skarżący przez sam fakt zarejestrowania z dniem 1 lipca 1991 r. pozarolniczej działalności gospodarczej, przez wpis w stosownej ewidencji, spełnił warunki do objęcia go ubezpieczeniem zdrowotnym z dniem 1 stycznia 1999 r.; „naruszenie przepisów prawa materialnego, naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na treść zaskarżonego rozstrzygnięcia”, tj. art. 109 ust. 1 i ust. 6 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych w związku z art. 7, art. 8, art. 9, art. 10 § 1, art. 11, art. 77 § 1 k.p.a., przez nieuwzględnienie, że nie zostało przeprowadzone przez organ administracji rzetelne postępowanie dowodowe w celu potwierdzenia bądź wykluczenia faktu prowadzenia przez skarżącego pozarolniczej działalności gospodarczej, poczynwszy od dnia 1 lipca 1991 r. lub później, jako przesłanki objęcia skarżącego obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu takiej działalności; błędne uznanie, że skarżący podlegał obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego także z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w sytuacji, w której będąc zatrudnionym w K. [...] w K., następnie mając ustalone prawo do emerytury, rzetelnie wywiązywał się z obowiązku świadczenia składek z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego; naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 1 ust. 6 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz.U. z 2012 r., poz. 15) w związku z art. 74 ust. 2 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych w związku z art. 7 oraz art. 32 Konstytucji RP, przez błędne uznanie, że przepisy ustawy o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność nie mają w ogóle do skarżącego zastosowania; naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na treść zaskarżonego rozstrzygnięcia, tj. art. 382 k.p.c. i 328 § 2 k.p.c. oraz 233 k.p.c., przez ich niewłaściwe zastosowanie, tj.: odniesienie się przez Sąd drugiej instancji do ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji oraz przedstawienie własnych wniosków w sferze faktycznej podstawy rozstrzygnięcia zarówno bez

uwzględnienia, jak i rozważenia całokształtu materiału zebranego w postępowaniu zarówno w pierwszej jak i drugiej instancji oraz całkowite zaniechanie dokonania oceny wiarygodności części materiału dowodowego - w zakresie okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia, a tym samym nieodniesienie się w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku do: twierdzeń odnoszących się do prowadzonej przez skarżącego działalności gospodarczej, przez brak analizy pism skarżącego, w których oświadczył, że faktycznie nie prowadził działalności gospodarczej jako aktywny uczestnik obrotu gospodarczego w związku z jej nierentownością, wnikliwej oceny wystąpienia przesłanek do umorzenia uiszczenia składki na ubezpieczenie zdrowotne. „W ramach oceny prawnej zagadnienia te stanowiły konsekwencję niewyciągnięcia wniosków co do istoty sporu w spójności z zaoferowanym w sprawie materiałem procesowym; oceny normatywnych podstaw podlegania obowiązkowego uiszczenia składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz naliczania zaległości z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne przez pozwaną, z pominięciem przedstawienia wyводу pozwalającego na poznanie rzeczywistych motywów rozstrzygnięcia w sferze braku możliwości umorzenia należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek, braku przesłanek leżących u podstaw badania zasadności obciążenia powoda kwotami z tytułu nieopłaconych składek - co bezpośrednio rzutowało na treść rozstrzygnięcia; własnych wniosków dotyczących okoliczności składających się na zachowanie pozwanej w zakresie obowiązkowego uiszczenia składki na ubezpieczenie zdrowotne przez powoda, naliczania zaległości z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne, podlegania obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego przez skarżącego - Sąd orzekający w drugiej instancji nie dokonał jakiegokolwiek własnej oceny wiarygodności i mocy dowodowej materiału dowodowego w postaci osobowych źródeł dowodowych, tym samym wnioski stanowiące podstawę faktyczną rozstrzygnięcia nie zostały oparte na rozważeniu całokształtu materiału zebranego w postępowaniu obu instancji”.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazując, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W uzasadnieniu wniosku podniesiono, że „skarga jest oczywiście uzasadniona, ponieważ w toku postępowania apelacyjnego i podejmowanych czynności decyzyjnych związanych z wydaniem zaskarżonego orzeczenia nie

została zrealizowana zarówno funkcja rozpoznawcza, jak i kontrolna tego sądu. Nadto Sąd Apelacyjny w [...] dopuścił się licznych naruszeń przepisów prawa materialnego, doprowadzając tym samym do nierównego traktowania skarżącego co stoi w sprzeczności z art. 7 i art. 32 Konstytucji”.

W odpowiedzi na skargę organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia jej do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie i zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wstępnie trzeba przypomnieć, że ograniczenia dopuszczalności wnoszenia skargi kasacyjnej wynikają z konstytucyjnej roli Sądu Najwyższego w systemie organów wymiaru sprawiedliwości. Zgodnie bowiem z art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. Nr 240, poz. 2052 ze zm.), rolą tego Sądu w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości pozostaje zapewnienie w ramach nadzoru zgodności z prawem oraz jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i wojskowych przez rozpoznawanie kasacji oraz innych środków odwoławczych, podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne i rozstrzyganie innych spraw określonych w ustawach. Skarga kasacyjna nie jest więc (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia, gdy się weźmie nadto pod uwagę, że Konstytucja w art. 177 ust. 1 gwarantuje jedynie dwuinstancyjne postępowanie. Ewentualna możliwość dalszego postępowania, w tym postępowania przed Sądem Najwyższym, stanowi uprawnienie dodatkowe, które może zostać obwarowane szczególnymi przesłankami, w tym określonymi w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne

wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Gdy idzie o przesłankę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109, z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494, z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437, z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Jeżeli więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania miałyby być okoliczność, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁴ § 1 w związku z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia, koncentrując się na wykazaniu kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Zakres rozpoznania i orzeczenia (przedmiot sporu) w tych sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wyznaczony jest w pierwszej kolejności przedmiotem decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu ubezpieczeń społecznych, a w drugim rzędzie przedmiotem postępowania sądowego determinowanego zakresem odwołania od tejże decyzji (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 września 2000 r., II UKN 685/99, OSNAPiUS 2002 nr 5, poz. 121 i z dnia 1 września 2010 r., III UK 15/10, LEX nr 667499 oraz postanowienia z dnia 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNAPiUS 2000 nr 15, poz. 601 i z dnia 13 października 2009 r., II UK 234/08, LEX nr 553692). Treść decyzji wyznacza więc zakres i

przedmiot rozpoznania sądowego, w którym sąd rozstrzyga o zasadności odwołania w granicach przedmiotu zaskarżonej decyzji. Sąd nie działa w zastępstwie organu rentowego i choć samodzielnie oraz we własnym zakresie rozstrzyga wszelkie kwestie objęte treścią zaskarżonej decyzji, to jego rozstrzygnięcie odnosi się do tejże decyzji (art. 477 § 2, art. 477¹⁴ § 2 i art. 477^{14a} k.p.c.).

Zaskarżona decyzja wydana została w przedmiocie umorzenia nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne. Jej podstawę stanowił art. 1 ust. 1 i 6 ustawy o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność. Kontrola zaskarżonej decyzji sprowadzała się więc do zbadania, czy spełnione zostały - wynikające z tych przepisów - warunki do umorzenia nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne. Nie zostały one powiązane z brakiem tytułu ubezpieczenia, co jest logiczne, gdyż umorzeniu podlegają składki należne, czyli takie, których obowiązek opłacenia nie jest kwestionowany. Stąd poza zakresem rozstrzygnięcia Sądu pozostaje kwestia, czy skarżący faktycznie prowadził pozarolniczą działalność i z tego tytułu podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom: emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu, a w konsekwencji ubezpieczeniu zdrowotnemu. Innymi słowy, ani decyzja w przedmiocie umorzenia nieopłaconych składek, ani wydany w następstwie odwołania wyrok Sądu nie rozstrzyga, czy skarżący miał obowiązek opłacać składki na ubezpieczenie zdrowotne w spornym okresie ze względu na podleganie jednemu z tytułów ubezpieczenia społecznego (art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych). Zatem zarzuty postawione w skardze kasacyjnej dotyczące naruszenia prawa materialnego – poza oczywiście bezzasadnym (ze względu na podniesioną argumentację) zarzutem naruszenia art. 1 ust. 6 ustawy o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność – oraz w zakresie przepisów postępowania wykraczają poza rozstrzygnięcie Sądu drugiej instancji.

Skarżący nie zdołał zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jego skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ k.p.c., należało postanowić jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto

na mocy art. 98 k.p.c. w związku z § 6 pkt 5 w związku z 13 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.).